

**RADA GMINY
ŚWIDNICA**

Uchwała nr ~~LIX/485/2010~~
Rady Gminy Świdnica
z dnia ~~19.11.2010~~ 20.10.10

w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy Miejscowości Mokrzeszów”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się „Plan Odnowy Miejscowości Mokrzeszów”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świdnica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Świdnica

Henryk Sara

Uzasadnienie
do uchwały nr LIX/485/2010
Rady Gminy Świdnica
z dnia 19 stycznia 2010 roku

w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy Miejscowości Mokrzeszów”.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 38 poz. 220 z późn. zm.) w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, podstawowym elementem pozwalającym aplikować o środki zewnętrzne w ramach działania "Odnowa wsi", poza wnioskiem, jest plan odnowy miejscowości.

Z inicjatywy Sołectwa Mokrzeszów został opracowany „Plan Odnowy Miejscowości Mokrzeszów”. Plan ten obejmuje projekty przewidziane do realizacji w najbliższych latach, które będą się przyczyniać do rozwoju wsi.

W celu wykorzystania inicjatywy mieszkańców dla poprawy warunków i jakości życia na wsi, jak również możliwości ubiegania się o dotacje w ramach konkursów i programów unijnych, w tym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zasadnym jest zatwierdzenie „Planu Odnowy Miejscowości Mokrzeszów”, który został przyjęty Uchwałą Zebrania Wiejskiego Mokrzeszów.

Sporządził: S.Pamuła

Kierownik
Działu Inwestycji i Infrastruktury Technicznej
Barłomiej Strózik
Barłomiej Strózik

Projekt nie budzi zastrzeżeń:

RADCA PRAWNY

Jarosław Wesołowski
VII-346

Załącznik do uchwały nr. LIX/485/2010
Rady Gminy Świdnica
z dnia 19 stycznia 2010 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI MOKRZESZÓW

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Odnowa i rozwój wsi

PRZEWODNICĄ
Rady Gminy Świdnica
Henrik Sart

Gmina Świdnica

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

SPIS TREŚCI

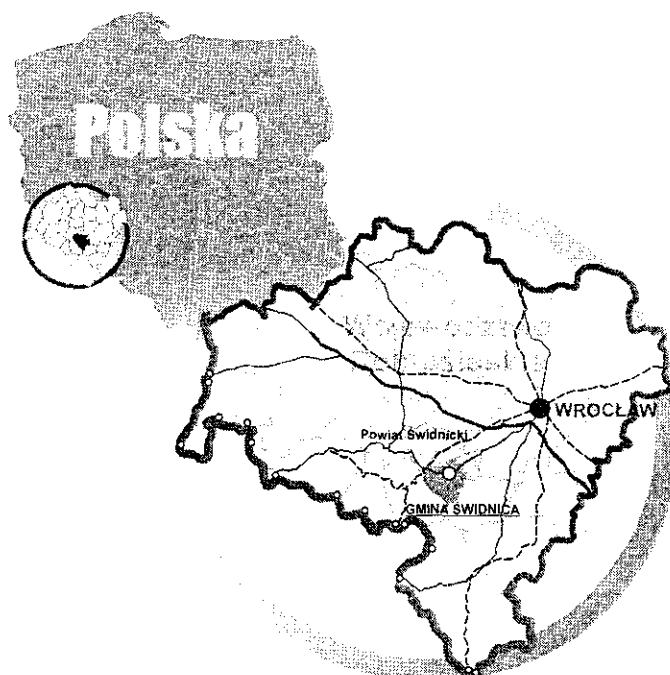
SPIS TREŚCI	2
1. WSTĘP.....	3
2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI.....	6
Wprowadzenie.....	6
Klimat	6
Układ przestrzenny wsi	6
Planowane kierunki rozwoju	8
Struktura funkcjonalno – przestrzenna.....	11
3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW	12
Zasoby w ujęciu społecznym	12
Obiekty i obszary o walorach przyrodniczo-krajobrazowych	19
Zasoby kulturowe	20
Historia wsi.....	20
Zasoby gospodarcze i infrastruktura techniczna	28
4. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI	32
Silne strony	32
Słabe strony	32
5. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ MOKRZESZOWA.....	34

1. Wstęp

Początkiem istnienia Gminy Wiejskiej Świdnica była reforma administracyjna przeprowadzona w 1973 roku, w wyniku której w skład gminy weszły: Gromadzka Rada Narodowa w Witoszowie Dolnym, Gromadzka Rada Narodowa w Świdnicy oraz miejscowości Modliszów, Mokrzeszów i Gogołów. W obecnym kształcie administracyjnym Gmina Świdnica, zorganizowana w 33 sołectwa, funkcjonuje od 1976 roku, po połączeniu z gminą Lutomia Dolna. Łączna powierzchnia gminy wynosi 20 828 ha. Siedzibą Urzędu i Rady Gminy Świdnica jest budynek przy ul. Głowackiego 4, w Świdnicy.

Gmina Świdnica to gmina typowo wiejska zamieszkiwana przez 15 834 osób (wg stanu na dzień 31.12.2009 r.). Na jej terenie znajdują się 33 sołectwa, w tym 31 obrębów geodezyjnych i 2 przysiółki. Gmina Świdnica położona jest w południowo – zachodniej części województwa Dolnośląskiego, wokół 60 tysięcznego miasta Świdnica. Od wschodu graniczy z gminą Marcinowice i Dzierżonów, od południa z miastem Pieszycy i gminą Walim, od zachodu z miastem Wałbrzych i Świebodzice, od północy z gminą Jaworzyna Śląska i Żarów. Najbliżej położone granice gminy Świdnica oddalone są od centrum Wrocławia o około 50 km, Wałbrzycha 20 km, oraz granicy Państwa (przejście graniczne w Golińsku) o około 45 km.

Rysunek 1. Położenie Gm. Świdnica.

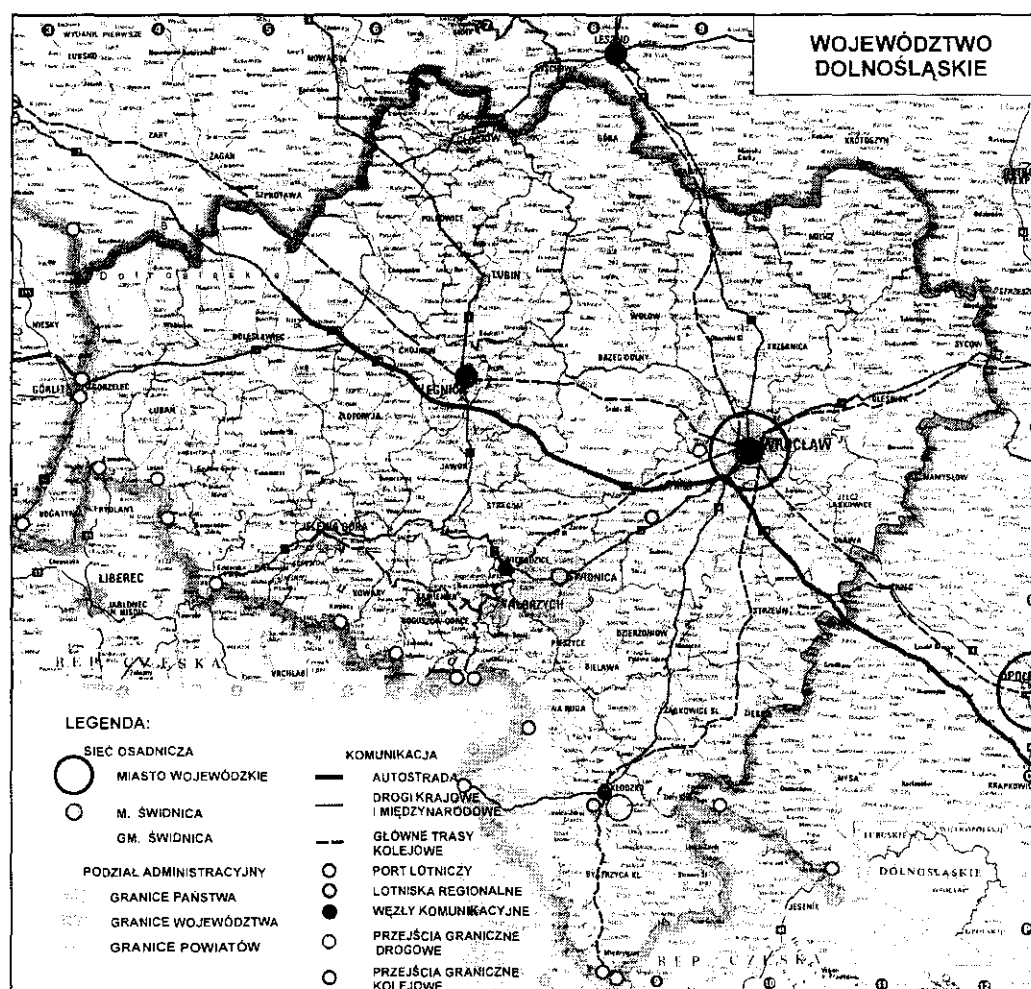
Źródło: Opracowanie własne

Przez teren gminy przebiega kilka ważnych tras komunikacyjnych:

- Droga krajowa nr 35 ,
- Droga wojewódzka nr 382 (Strzegom – Paczków),
- Droga wojewódzka nr 379 (Wałbrzych – m. Świdnica),
- Oraz trasa kolejowa Katowice – Legnica.

Stosunkowo korzystne położenie gminy względem szlaków komunikacji kołowej oraz bezpośrednie sąsiedztwo miasta Świdnicy (ośrodka gospodarczego), a także ukształtowanie terenu (szczególnie w północnej części) sprawia, iż w granicach administracyjnych gminy obserwuje się systematyczny przyrost terenów zainwestowanych i wzrost zainteresowania terenami przeznaczonymi na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 2. Powiązania Gm. Świdnica z regionem.

Źródło: Opracowanie własne

Według fizycznogeograficznego podziału Polski Gmina Świdnica należy do prowincji Masyw Czeski, podprowincji Sudety, makroregionu Przedgórze Sudeckie, mezoregionów: Równina Świdnicka (w jej części północnej) oraz Obniżenia Podsudeckiego (w części południowej). Część południowa – położona na wysokościach 400-570 m n.p.m., charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi (o cechach krajobrazu górskiego). Obszar zalesienia gminy kształtuje się na poziomie (około 47 km²). Część środkową i północną stanowią rozległe arealy powierzchni równinnych lub lekko pofalowanych charakteryzujące się nieznacznymi różnicami wysokości względnych. W tej części gminy rzeźbę terenu ożywiają liczne szerokie doliny rzeczne urozmaicone utworami pochodzenia antropogenicznego takie jak trasy dróg, urządzenia melioracyjne i hydrotechniczne, itp. Wiele terenów omawianego obszaru zostało objętych w formie parków krajobrazowych. Na ścianie wschodniej gminy znajduje się Ślązański Park Krajobrazowy, na zachodniej Książański Park Krajobrazowy, a na południowej Park Krajobrazowy Gór Sowich.

Obszar gminy ma charakter głównie rolniczy. Gleby na terenie gminy charakteryzują się dużą przydatnością rolniczą. Tereny rolne to głównie płaskie otwarte przestrzenie środkowej, północnej i wschodniej części gminy. Tereny rolne stanowią 68,1 % całkowitej powierzchni, lasy i zadrzewienia – 23,2 %. Dominują gleby pszenno – buraczane wytworzone z utworów lessopodobnych, glin średnich i lekkich. Dominującymi klasami przydatności rolniczej są gleby należące do II i III klasy bonitacyjnej, tak gruntów ornych jak i użytków zielonych. W użytkach rolnych przeważają gleby dobre, na co wskazuje wskaźnik bonitacji gleb, wynoszący 66,2 pkt/100 pkt (liczony wg punktacji określonej przez IUNG w Puławach).

2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

Wprowadzenie

Wieś leżąca w zachodniej części Gminy Świdnica na trasie Świdnica-Wałbrzych. Mokrzeszów rozciąga się na długości 5 km i usytuowany jest w urozmaiconej morfologicznie części Pogórza Wałbrzyskiego na wysokości 255-370 m n.p.m, przez co charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi (o cechach krajobrazu górskiego). Miejscowość pełni funkcję wsi rolniczej, uzupełnia ją sfera: usługowa, usługowo – produkcyjna i mieszkaniowa. Na powierzchni 1712,05 ha stanowiącej 8,26 % powierzchni Gminy Świdnica zamieszkuje 1103 mieszkańców, co stanowi 6,96 % ludności Gminy Świdnica. Teren Mokrzeszowa tworzą pofalowane, niezalesione i zalesione wzniesienia oraz płaskowyże. Aktualna lesistość wynosi 17,1 %. Część wsi położona jest na obszarze Książańskiego Parku Krajobrazowego i jego strefy ochronnej, która odznacza się wielkim zróżnicowaniem biotopów (liczba gatunków roślin waha się od 181 do 229).

Klimat

Mokrzeszów należy do III regionu klimatycznego, przedgórskiego, przejściowego, kształtującego się pod wpływem gór. Na omawianym terenie klimat jest łagodny. Średnia roczna temperatura wynosi około 8C, temperatura okresu wegetacyjnego 14C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (średnia temperatura to 15,3C), najzimniejszym – styczeń (średnia temperatura to -2,3C). Zima trwa średnio 70-80 dni, wiosna 60-70, jesień 50-60 dni. Średni opad roczny wynosi 700-800mm.

Układ przestrzenny wsi

W Mokrzeszowie zachowany jest historycznie ukształtowany układ urbanistyczny miejscowości z podziałem na część górną i dolną.

Kościół usytuowany jest w centrum zabudowań wsi, na wzniesieniu terenu, po północnej stronie drogi Wrocław — Świebodzice, w obszarze dawnego Dolnego Mokrzeszowa. Wokół

kościół założony został cmentarz — dawna część o owalnym obrysie, nowsza czynna na planie zbliżonym do trapezu. Starszą część cmentarza otacza rzędowe nasadzenie lipowe, krzyżujące się aleje lipowe wyznaczają podział na kwatery nowszej części cmentarza.

Po południowej stronie drogi Wrocław — Świebodzice rozciąga się rozległe założenie pałacowo-parkowe. Zespół stanowił niegdyś rezydencję właścicieli Dolnego Mokrzeszowa - rodu von Gellhorn. Współczesny charakter i parametry drogi Świdnica-Wałbrzych spowodowały zakłócenie spójnego zespołu pałacu z założeniem kościelnym i wsią, zmieniając historyczne relacje funkcjonalne i przestrzenne. Zespół założony został na planie regularnym zbliżonym do prostokąta. Zachowany jest dawny, osiowy układ przestrzenny, nawiązujący do barokowych założeń pałacowych *entre cour et jardin*. Do pałacu od drogi wiedzie aleja kasztanowców. Rezydencja wzniesiona została w połowie XIX wieku na starszych, prawdopodobnie z przełomu XVII i XVIII wieku fundamentach, przebudowana w latach 60. XX wieku. Obecny budynek wzniesiony został na planie prostokąta, z ryzalitem na osi fasady, dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem, krytym dachem płaskim. Sylweta budowli z wystrojem elewacji utraconym w czasie XX wiekowej przebudowy została uwieczniona na litografii z albumu Dunckera. Zabudowania gospodarcze i oficyny mieszkalne usytuowane są symetrycznie po wschodniej i zachodniej stronie dziedzińca. Na osi założenia usytuowana jest budowla Pałacowa. Od południa do pałacu przylega założony na regularnym, prostokątnym kształcie Park otoczony murem z centralną polaną, czytelnym do dziś regularnym układem ścieżek oraz cennymi nasadzeniami. Park mógł zostać założony w końcu wieku XVIII lub na początku XIX w. Na litografii z albumu Dunckera widoczny jest również znajdujący się na terenie parku budynek oranżerii.

Szpital zakonu kawalerów maltańskich prowincji śląskiej mieścił się w budynku wzniesionym w latach 1860-1880 roku na rzucie wydłużonego prostokąta, którego elewacje licowane są dwukolorową cegłą, krytym dachem czterospadowym. Kaplica połączona od zachodu z głównym budynkiem została spalona. Założenie pozbawione jest obecnie użytkownika. Monumentalny budynek szpitala zakonu kawalerów maltańskich usytuowany jest na wysokiej skarpie przy skrzyżowaniu drogi Świdnica-Świebodzice, po jej południowej stronie, z drogą lokalną. Skarpa wzmocniona jest od wschodu i od południa murem oporowym. Teren przyszpitalny zajmuje parcelą wydzieloną z majątku. Budynek szpitala stanowi istotną dominantą krajobrazową i architektoniczną.

Zabudowa zagrodowa Dolnego Mokrzeszowa jest wyraźnie znaczniejsza od części Górnej, bogatsze są obejścia, okazalsza architektura, większe działki siedliskowe i zabudowa dawniej kmiecych zagród. W środkowej części wyodrębnione jest wydłużone na wsie. Przy wjeździe do wsi od północy droga obsadzona została lipami. Również lipowe nasadzenie na południu tej części miejscowości (przy domu 33) posiada charakter skweru.

W południowej części miejscowości znajduje się zespół folwarczny właścicieli Górnego Mokrzeszowa. Pałac zamykał od południa czworoboczny dziedziniec folwarczny. Budynek pałacu może mieć siedemnastowieczną metrykę, rozbudowany został w latach 60-tych XIX wieku. Pałac pierwotnie założony był na planie litery „L”, obecnie na planie prostokąta, kryty dachem płaskim, o bezstylowej architekturze. Zabudowa gospodarcza pochodzi z okresu przebudowy pałacu — na jednym z budynków obok inicjałów FWT znajduje się data 1864. Wjazd na dziedziniec wiódł przez bramny budynek gospodarczy. Z dziedzińca zespołu rozciąga się widok na wieś, widoczna jest w oddali panorama Świdnicy. Za pałacem, od strony południowej przylegał niewielki park. Zabudowa Górnego Mokrzeszowa jest wyraźnie uboższa.

W granicach administracyjnych Mokrzeszowa, na południe od zespołu dworu majątku Górnego znajduje się malowniczo położone tzw. Jezioro Daisy. Założenie powstało dla żony Jana Henryka XV Hochberga, księcia pszczyńskiego właściciela Książa — Marii Teresy zwaną Daisy, księżnej Pszczyńskiej z domu Comwallis-West z rodu de la Warr, urodzonej na zamku Ruthin w Walii.

Mokrzeszów charakteryzuje się wielkotowarową zabudową gospodarstw rolnych, które w najbliższym czasie powinny zostać przekształcone i poddane rewitalizacji, dotyczy to również obiektów usługowych: oświaty i szpitala zabytkowego, które funkcjami winny być dostosowane do współczesnych wymogów.

Planowane kierunki rozwoju

Na podstawie zapisów obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdnica wieś Mokrzeszów została zakwalifikowana jako ośrodek rolniczy, z uzupełniającą funkcją usługową, usługowo – produkcyjną, a także mieszkaniową. Położenie Mokrzeszowa względem układu osadniczego (pomiędzy miastem Świdnica i Świebodzice), układu komunikacyjnego, bezpośrednie sąsiedztwo obszarów chronionych ze względu na ponadprzeciętne walory krajobrazowe

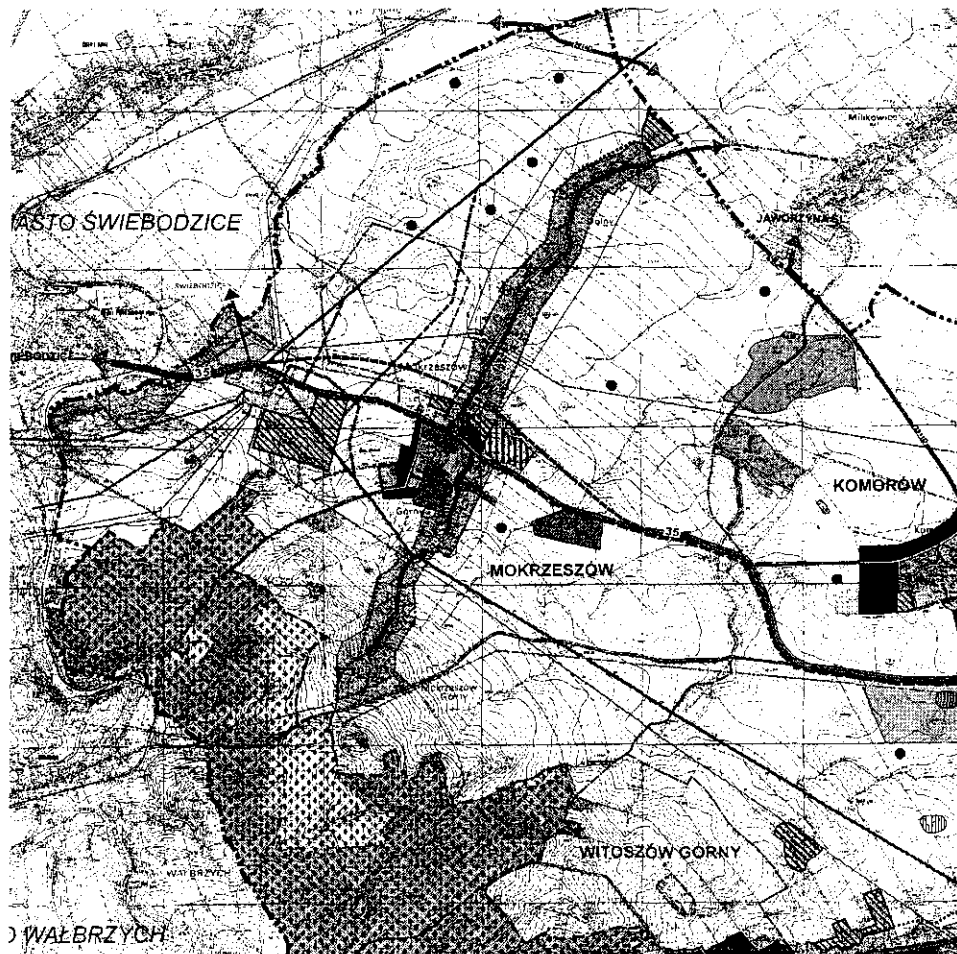

(Książański Park Krajobrazowy) sprawiają, że miejscowość poddawana jest rosnącej presji inwestycyjnej w zakresie budownictwa mieszkaniowego. W trzecim kwartale 2010 roku przewiduje się zakończenie prac planistycznych nad projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, sporządzanym zarówno dla terenów zainwestowania wiejskiego jak i obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także terenów leśnych. Projekt zakłada, że znacznym przyrostom powierzchni przewidzianych pod zainwestowanie towarzyszyć będzie wprowadzenie zakazu zabudowy na terenach użytkowanych rolniczo w celu ochrony gruntów rolnych przed zainwestowaniem jak i ochrony przed nadmiernym rozpraszaniem zabudowy.

Koncepcja kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej wsi Mokorzyszów opracowana na potrzeby sporządzanego projektu planu miejscowego przewiduje:

1. Przyrost tkanki mieszkaniowej jako uzupełnienie i dopełnienie, wymianę istniejącej zabudowy oraz wprowadzenie nowych obszarów zagrodowych na granicy terenów zainwestowania wiejskiego, a także w obszarze bezpośrednio przyległym.
2. Przebudowę głównego punktu zasilania w energię elektryczną, zlokalizowanego w sąsiedztwie granicy administracyjnej z miastem Świebodzice.
3. Reorganizację podstawowego układu komunikacyjnego – zmianę przebiegu drogi krajowej nr 35.
4. Poprawę programu usług o charakterze publicznym jak i intensyfikację usług komercyjnych związanych również z obsługą małego ruchu turystycznego, w oparciu o istniejące obiekty zabytkowe.

Rysunek 3. Wyrys z obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy

Gmina od kilku lat systematycznie realizuje inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury technicznej i drogowej, a także zabezpieczającej mieszkańców przed następstwami gwałtownych, niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Jedną z ważniejszych inwestycji dla wsi Mokrzeszów było wykonanie w 2004 roku sieci kanalizacji sanitarnej zakończonej lokalną oczyszczalnią ścieków. W 2009 roku wykonano pierwszy etap modernizacji potoku Kotarba. Systematycznie realizowane są również prace związane z budową chodników wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na najbliższe lata planowany jest między innymi remont świetlicy wiejskiej oraz przebudowa i modernizacja dróg gminnych, rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz budowa rurociągu tranzytowego Komorów - Mokrzeszów wraz ze zbiornikiem wody w Mokrzeszowie.

Struktura funkcjonalno – przestrzenna

Mokrzyszów w ujęciu geodezyjnym stanowi obręb o powierzchni ewidencyjnej ok. 1712 ha, z czego około 5,3 % (ok. 81 ha) zajmują tereny zainwestowania wiejskiego (grunty zabudowane, zurbanizowane i drogi). Jest to wieś o charakterze zwartej, intensywnej wiejskiej zabudowy ulicowej. Układ urbanistyczny omawianej miejscowości ukonstytuowany został w oparciu o historycznie wykształcony układ komunikacyjny.

W rejonie skrzyżowania drogi krajowej nr 35 i drogi powiatowej nr 2913D oraz dominanty przestrzennej miejscowości, jaką jest zabytkowy budynek dawnego szpitala Zakonu Kawalerów Maltańskich, wytworzyło się lokalne centrum wsi pozwalające na zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców. Zaznaczyć należy, że centrum wsi pokrywa się z geometrycznym centrum miejscowości. Zgodnie z obowiązującym studium oraz faktycznym sposobem użytkowania gruntów w strukturze wsi zdecydowanie największy udział w powierzchni terenów zainwestowanych zajmują tereny zabudowy wiejskiej wielofunkcyjnej (zagrodowa, mieszkaniowa, usługowa). Największy udział, w strukturze funkcjonalno – przestrzennej całego obrębu geodezyjnego przypada na użytki rolne, które stanowią blisko 74 % ogólnej powierzchni sołectwa (1265,79 ha). Lasy i zadrzewienia stanowią udział 17,6 % zajmując ponad 300 ha powierzchni sołectwa, grunty sklasyfikowane jako nieużytki zajmują niewiele ponad 10 ha.

3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW

Zasoby w ujęciu społecznym

Sytuacja mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe w Mokrzeszowie można podzielić ze względu na własność na: prywatne oraz gminne. Podstawowa forma własności to własność prywatna, która stale rośnie, z uwagi na powiększające się obszary do zainwestowania w budownictwo mieszkaniowe i napływ ludności (szczególnie miejskiej). W Mokrzeszowie funkcjonują 3 wspólnoty mieszkaniowe, w których jest 17 lokali. Gmina Świdnica posiada 1 budynek czynszowy, w którym są 4 lokale komunalne. Większość substancji mieszkaniowej, wykazuje duże zdekapitalizowanie, ze względu na swoją przedwojenną zabudowę. W związku z powyższym wymaga dużych nakładów na odtworzenie.

Ochrona zdrowia

Opieka zdrowotna realizowana jest przez pobliskie zakłady opieki zdrowotnej takie jak:

1. Regionalny Szpital Specjalistyczny Latawiec w Świdnicy oddalony o 7 km,
2. Szpital Kliniczny w Świebodzicach oddalony o 5 km,
3. Specjalistyczny Szpital im. Dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu oddalony o 12 km.

Demografia

Mokrzeszów jest jedną z najliczniej zamieszkałych miejscowości spośród 35 wsi tworzących Gminę Świdnica. W sposób stały zamieszkują ją 1103 osoby, co stanowi przeszło 6,97 % z ogólnej liczby ludności gminy (15 834 mieszkańców).

Analiza demograficzna społeczności zamieszkującej obszar wsi Mokrzeszów (według stanu na dzień 31.12.2009 r.) pozwala stwierdzić, że jest to struktura z niewielką przewagą populacji kobiet 566 do 537. I tak odpowiednio, przewaga liczebności kobiet jest w grupie wiekowej „0 do 15” - 102 do 97 i prawie dwukrotną w przedziale „65 i więcej” – 87 do 45. Jedynie w grupie wiekowej „16 do 65” jest przewaga liczebna mężczyzn – 395 do 377.

Tabela 1. Struktura ludności wsi Mokrzeszów

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Razem, w tym:	537	566	1003
od 0 do 15	97	102	199
od 16 do 65	395	377	772
65 i więcej	45	87	132

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie oddaje także strukturę wiekową ludności z uwzględnieniem podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny. Stan i przyrost ludności we wsi oraz zmiany jej struktury są czynnikami w znacznym stopniu wpływającymi na procesy społeczne i gospodarcze. Z przytoczonych powyżej danych wynika, że wieś posiada korzystny układ struktury demograficznej. Nie bez znaczenia jest informacja o gospodarczym potencjale, jaki jest ukryty w społeczności zamieszkującej dany obszar. W celu uzyskania informacji na temat przełożenia struktury demograficznej na gospodarkę, dokonano analiz, których wyniki zaprezentowano poniżej. Na podstawie zestawień dotyczących ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym można uzyskać tzw. wskaźnik „obciążenia demograficznego” wsi. Wskaźnik ten liczy się jako stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zestawienie dotyczące tego wskaźnika przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Wskaźnik " obciążenia demograficznego " wsi Mokrzeszów

Wskaźnik "obciążenia demograficznego"	42,2
--	------

Źródło: Opracowanie własne

Dla dokładniejszego zilustrowania wagi wskaźnika „kondycji demograficznej” przedstawiono również wartości, jakie przyjmuje on dla powiatu świdnickiego, a także dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 3. Wskaźnik " obciążenia demograficznego " dla powiatu świdnickiego i województwa dolnośląskiego

Wskaźnik „obciążenia demograficznego”	
Powiat świdnicki	52,2
Województwo dolnośląskie	43,7

Źródło: Opracowanie własne

Wartości wskaźnika „obciążenia demograficznego” osiągnięta przez wieś Mokrzeszów prezentuje się korzystnie, jest zbliżone do wskaźnika województwa dolnośląskiego i dużo lepsze niż wskaźnik dla całego powiatu. Zachowanie takiej tendencji pozwoliłoby na poprawę sytuacji gospodarczej i społecznej wsi.

W 2009 roku na terenie wsi urodziło się dwanaścioro dzieci, zmarło natomiast szesnaście osób, notuje się więc ujemny przyrost naturalny.

Tabela 4. Urodzenia / Zgony / Przyrost naturalny

Mokrzeszów	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
	12	16	-4

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Wykaz ilości mieszkańców poszczególnych wsi

Wykaz miejscowości i ilości mieszkańców poszczególnych wsi wg stanu na dzień 31.12.2009 r.				
L.p	Nazwa miejscowości	Ilość mieszkańców stałych	Ilość mieszkańców czasowych	Osoby urodzone w roku 2009
1	Bojanice	489	5	4
2	Boleścin	590	5	3
3	Burkatów	572	3	9
4	Bystrzyca Dolna	651	5	9
5	Bystrzyca Górna	652	122	12
6	Gogołów	332	8	2
7	Grodziszcze	896	12	4
8	Jagodnik	317	1	7
9	Jakubów	107	0	3
10	Komorów	678	10	10
11	Krzczonów	284	1	3
12	Krzyżowa	226	1	2
13	Lubachów	394	9	5
14	Lutomia Dolna	853	3	12
15	Lutomia Górna	1037	11	15
16	Lutomia Mała	70	0	0
17	Makowice	281	2	3
18	Mitochów	210	6	2
19	Modliszów	198	0	2
20	Mokrzyszów	1103	58	12
21	Niegoszów	129	2	1
22	Opoczka	235	6	3
23	Panków	234	0	2
24	Pogorzała	250	6	1
25	Pszemno	1583	22	16
26	Słotwina	893	20	12
27	Stachowice	137	0	1
28	Stachowiczki	64	0	0
29	Sulisławice	106	3	0
30	Wieruszów	103	0	0
31	Wilków	311	3	3
32	Wiśniowa	197	3	2
33	Witoszów Dolny	1243	13	18
34	Witoszów Górny	296	6	3
35	Zawiszów	113	2	1
	Razem	15834	348	182

Źródło: Opracowanie własne

Szkolnictwo

Pierwsze wzmianki o tworzeniu polskiej szkoły po zakończeniu wojny i powrocie Ziemi Zachodnich do Polski pochodzą z dnia 25 listopada 1945 r.

17 września 1992 r. oddano do użytku nowy budynek szkolny połączony z pawilonem z roku 1970 r. Od tego momentu dzieci rozpoczęły naukę w bardzo dobrych warunkach. Zyskały duże, przestronne klasy z zapleczeniami, salę widowiskową, szatnie oraz sanitariaty. Szkołę otaczają tereny zielone oraz dwa boiska sportowe. W obecnych warunkach dzieci mogą się nie tylko wygodnie uczyć, ale i miło spędzać czas.

W szkole podstawowej uczy się łącznie 92 uczniów w tym 72 w klasach I-VI oraz 20 w klasie 0. O ich właściwą edukację dba 8 nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze i 3 w niepełnym wymiarze czasowym. Na zajęcia uczęszczają dzieci z Mokrzyszowa oraz z okolicznych miejscowości. Oprócz przedmiotów lekcyjnych do dyspozycji uczniów są także dodatkowe pozalekcyjne zajęcia takie jak:

1. Kółko teatralne.
2. Kółko sportowe.
3. Kółko informatyczne.

Szkoła Podstawowa w Mokrzyszowie znalazła się w „finałowej 60-tce” szkół, w których realizowany jest Program SMOK. Warto dodać, iż w konkursie udział wzięło 250 placówek oświatowych z terenu województwa dolnośląskiego. Komisja konkursowa wybrała 60 najciekawszych projektów, w tym projekt ze szkoły w Mokrzyszowie.

Celem projektu SMOK jest umożliwienie uczniom 60 dolnośląskich wiejskich szkół podstawowych i gimnazjów wyrównania szans edukacyjnych i uczęszczania do szkół stanowiących lokalne centra edukacyjne i kulturoznawcze. Kwota dotacji przyznanej szkole na realizację programu „Szansa dla MOKrzyszowa” wyniosła 81 494,00 a czas jego realizacji przypadł na okres od 1.04 2007 roku do 31.03.2008 roku.

Fotografia 1. Pracownia komputerowa w Szkole Podstawowej w Mokrzeszowie

Kultura

W miejscowości Mokrzeszów znajduje się świetlica wiejska. Budynek świetlicy zlokalizowany jest obok kościoła przy drodze gminnej. Świetlica służy mieszkańcom jako centrum spotkań. Organizowanych jest w niej szereg imprez kulturalnych, służących integracji społeczności wiejskiej. W budynku odbywają się ponadto zebrania wiejskie oraz zajęcia świetlicy środowiskowej, która skupia dzieci z rodzin wielodzietnych, mających problemy wychowawcze i finansowe. Budynek świetlicy wybudowany został w czasach przedwojennych. Jego stan techniczny wymaga przeprowadzenia prac modernizacyjno-remontowych.

Obiekt świetlicy to także centrum rekreacyjno – sportowe. Trenuje tam sekcja tenisa stołowego a swoje próby ma Zespołu Ludowo-Estradowy Mokrzeszów, który z powodzeniem występuje na szczeblu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. Zespół Ludowo - Estradowy w 2009 uczestniczył w szeregu imprez podkreślających i kultywujących Polską tradycję i tak między innymi:

- przygotował program poświęcony Nocy Świętojańskiej wraz z puszczaniem wianków, który odbył się w czerwcu w miejscowości Panków,
- podczas wizyty partnerskiej delegacji z Niemiec i Francji przedstawił zaproszonym gościom obrzęd kiszenia kapusty,

-występował w Bretanii we Francji a jego występy cieszyły się dużym zaciekawieniem i wzbudziły duże zainteresowanie kulturą i narodowymi tańcami z Polski.

Fotografia 2. Występ Zespołu Ludowo-Estradowego Mokrzeszów

Sport

W ostatnich latach w Mokrzeszowie wykonano szereg prac mających na celu poprawę warunków sanitarnych i technicznych miejscowego boiska. Wykonano nowe ogrzewanie szatni wraz z jej remontem oraz doprowadzaniem wody. Obiekt sportowy został ogrodzony, zbudowano parking oraz trybunę honorową. Z boiska korzysta między innymi drużyna juniorów i seniorów Zielonych Mokrzeszów biorąca udział w lokalnych rozgrywkach LZS. Aspiracje sportowe miejscowej społeczności zostały potwierdzone na IX Dolnośląskich Igrzyskach LKS i Mieszkańców Wsi, na których Gmina Świdnica zajęła 6 miejsce.

Pomoc społeczna

Organizatorem i wykonawcą pomocy społecznej na terenie gminy Świdnica jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który w ramach zadań własnych i zleconych niesie pomoc osobom najbardziej potrzebującym, przede wszystkim w postaci świadczeń pieniężnych.

Według danych za 2008 rok z 1113 mieszkańców Mokrzeszowa z różnych form pomocy społecznej korzystało 65 osób reprezentujących łącznie 19 rodzin. Procentowy udział liczby osób korzystających z pomocy w ogólnej liczbie mieszkańców Mokrzeszowa wynosi 6 % i jest niższy od średniej wyliczonej na poziomie gminy. Średnio z pomocy społecznej na terenie gminy skorzystało 12,97 % z ogółu jej mieszkańców według stanu za 2008 rok.

Obiekty i obszary o walorach przyrodniczo-krajobrazowych

Cześć obszaru Mokrzeszowa wchodzi w skład Książańskiego Parku Krajobrazowego utworzonego Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 28 października 1981 r. Jego powierzchnia wynosi 3155,4 ha, zaś powierzchnia otuliny - 6490 ha. Książański Park Krajobrazowy leży na pograniczu dwóch odmiennych makroregionów fizyczno-geograficznych: Przedgórze Sudeckiego i Sudetów Środkowych, między które wcina się wąskim klinem Pogórze Bolkowsko-Wałbrzyskie. Przecinają je potoki: Pełcznica, Szczawnik, Lubiechowska Woda i Czyżynka, które wyłobily tu głębokie, kręte jary.

Szczególną atrakcją geologiczno - krajobrazową Książańskiego Parku Krajobrazowego jest Jezioro Daisy - o powierzchni - 0,66 ha i głębokość - 23 m. Jest to zalany i nieczynny od ponad 100 lat kamieniołom wapienia z liczną kopalną fauną górnego dewonu. Jezioro powstało w 180 roku po eksploatacji dewońskich wapieni rafowych. Skały te stanowią obiekt zainteresowania geologów oraz mineralogów badających znajdowane tam skamieniałości koralu i liliowców. Nazwa jeziora pochodzi od księżnej Daisy von Pless, ostatniej właścicielki Książa, która szczególnie upodobała sobie to miejsce. Zaadaptowała również jeden z wapienników na basztę i urządziła tam izbę myśliwych. Kształt jeziora zbliżony jest do elipsy. Jezioro otacza las mieszany, w pobliżu występują pomniki przyrody oraz rośliny zielne chronione, takie jak konwalia leśna, wawrzynek wilczełyko, śnieżyczka, zawilec. Leży ono na szlaku zielonym (zamków piastowskich) i żółto-niebieski-żółtym (Ułanów Legii Nadwiślańskiej). Teren ten wraz z otaczającym starodrzewem koło Mokrzeszowa Górnego

objęto ochroną prawną w formie rezerwatu przyrody nieożywionej pod nazwą "Jeziorko Disy", która wchodzi w skład Książańskiego Parku Krajobrazowego.

Fotografia 3. Jeziorko Daisy

W obrębie Mokrzeszowa znajdują się ponadto pomniki przyrody takie jak między innymi trzy skupiska głazów granitowo-kwarcytowych.

Zasoby kulturowe

Historia wsi

Kościół filialny p.w. Św. Jadwigi — Kapelle wzmiankowany był po raz pierwszy w 1268 roku jako filialny kościoła w Pelcznicy. Budowla obecna wzniesiona została w XIV wieku, restaurowana na przełomie XIX i XX wieku, remontowana w 1965 roku. Kościół jest murowany z kamienia, jednonawowy, z prostokątnym prezbiterium, od południa dostawiona została kwadratowa wieża, w wyższych kondygnacjach przechodząca w ośmiobok, kryta hełmem; budowla w całości kryta jest sklepieniem sieciowym (nawiązującym do sklepienia fary w Świdnicy — data w chórze 1517 r. podana w inwentarzu Lutscha może odnosić się do prze-sklepienia budowli). Fasada zachodnia zwieńczona późnogotyckim szczytem sterczynowym.

Wieś wzmiankowana była w 1346 roku jako dobro rycerskie. Mokrzeszów w swych obecnych granicach był wsią dwudzielną, związaną z dwoma ośrodkami dóbr w Dolnym i Górnym Mokrzeszowie.

Historia dóbr w Dolnym Mokrzeszowie:

W 1487 roku wieś należała do Hansa von Monau, który w 1488 roku cedował Mokrzeszów wraz z innymi dobrami na kuzynów Hansa i Wenzla, synów Wenzla von Monau. W 1499 roku majątek należał do Johanna von Monau, w 1504 roku właścicielem był Heinze von Reder, w 1518 roku Hans von Reder. Od 1548 roku wieś stanowiła własność rodu von Gellhom. W tym roku wymieniany jest Leonhard von Gellhom aun Psiederwitz, w latach 1568-1576 jego syn Hans von Gellhom, w 1619 roku Joachim von Gellhom, w 1621 roku bracia Leonhard i George von Gellhom, w 1656 roku Heinrich von Gellhom, 16 maja 1761 roku, podczas wojny siedmioletniej, król pruski Fryderyk II urządził w pałacu swoją kwaterę, w której przebywał w drugiej połowie maja. Ówczesny właściciel margrabia Carl zamieszkał w domu szkoły katolickiej. Przekazywana jest informacja, jakoby 1 czerwca Fryderyk II miał trzymać do chrztu dziecko ówczesnego właściciela majątku oraz w tym samym dniu przyjąć w siedzibie ambasadora tureckiego.

W 1785 roku właścicielem Mokrzeszowa był Hans Ernst von Gellhom. Po śmierci ostatniego z rodu Fryderyka Wilhelma, właściciela Górnego Mokrzeszowa, w 1834 roku siedziba w Dolnym Mokrzeszowie przeszła na własność rodu von Reder. Od 1856 roku Mokrzeszów Dolny posiadał Constans Reichs baron von Jacobi Klöst, wkrótce po ślubie z panią Websky z domu Kramsta. W 1876 właścicielem jest Constantin Josef Victor von Jacobi Klost; ok. 1880 r. majątek przeszedł w posiadanie Zakonu Kawalerów Maltańskich, którego pełnomocnikiem został hr. von Praschma von Falkenberg. Wówczas przez zakon został wzniesiony budynek szpitala wraz z kaplicą, który miał służyć jako dom opieki. Po 1909 roku zakon opuścił siedzibę.

Historia dóbr w Górnym Mokrzeszowie nie jest dokładnie znana. Wiadomo, że w połowie XVIII wieku istniała okazała siedziba przedstawiona na rycinie Wernhera z 1748 roku z widoczną w oddali panoramą Świdnicy.

W 1870 roku majątek należał do Hugona Baucke, w 1873 roku do Hansa Heinricha XI

księcia von Pless z Pszczyny, dzierżawcą był nadal Hugo Baucke, od 1891 części Górna i Średnia Mokrzeszowa stanowiły wspólne dobro i w 1898 roku wchodziły w skład posiadłości Książa.

W 1912 roku Mokrzeszów Dolny, Górny i Średni był własnością Jana Henryka XV von Hochberg z Książa. Majątek znalazł się wraz z innymi dobrami w Christinenhof w Szprota wie, wchodząc w skład Wolnego Państwa Stanowego Książ, które istniało do początków 1939 roku.

W 1576 roku Mokrzeszów liczył 54 zagrody chłopskie. Dolny Mokrzeszów od 1743 roku przy kościele posiadał ewangelicką szkołę, dom parafialny. W 1785 roku część Dolna liczyła 21 kmieci, 4 zagrodników, 28 chałupników. W 1830 roku istniało we wsi wolne sołectwo, do dominium należała cegielnia, w 1845 roku we wsi było 6 warsztatów tkackich.

Górny Mokrzeszów w 1785 roku liczył 21 kmieci, 6 zagrodników, 46 chałupników; w miejscowości istniała szkoła, młyn wodny i wiatrak, w 1830 roku dwa wiatraki i wapiennik, w 1845 roku 21 warsztatów tkackich.

Tabela 6. Tabelaryczne zestawienie danych statystycznych

Rok	Liczba ludności	W tym ewangelicy	Liczba domów	Areal [ha]		Przemysł, instytucje publiczne
				doobra	gmina wiejska	
1785	Dolny: 315 Górny: 371					szkoła, dom parafialny szkoła, młyn wodny, wiatrak
1830	Dolny: 461 Górny: 595					
1830	Dolny: 570 Górny: 718	431 585	58 76			szkoła ewang., cegielnia szkoła ewang., młyn wodny, 2 wiatraki, wapniarnia
1845	Dolny: 570 Górny: 718	531 704	61 82			szkoła ewang., szkoła kat., cegielnia szkoła ewang., młyn wodny, 2 wiatraki, wapniarnia, potażarnia
1848	Dolny: 703 Górny: 857	531 704				
1865						
1867	Dolny: Górny:	644 801				
1876	Dolny: Górny:			248 293		w dobrach: cegielnia
1885	1620					2 szkoły ewang., szpital, wiatrak, kamieniołom.
1895	Dolny: 757 Górny: 720	590 649	65 88	250 298	528 563	
1900	Dolny: 784 Górny: 660					
1905	Dolny: 739 Górny: 665	550 567	66 89	250 217	528 563	
1937	Dolny: Górny:				158 131	
1939	1225				1638	

Zagadnienia konserwatorskie - strefy ochrony konserwatorskiej

Strefę „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej wyznaczono dla środkowej części wsi obejmującej założenie pałacowo-parkowe z zespołem klasztornym oraz zespół kościelny z cmentarzem wraz z kołnierzem obejmującym część zabudowań wsi.

Strefę „B” ochrony konserwatorskiej wyznaczono dla zespołu folwarku w południowej części wsi — dawnym Górnym Mokrzeszowie.

Strefą „K” ochrony krajobrazu kulturowego objęto cały układ wsi.

Strefa „OW” obserwacji archeologicznej dla nowożytnego siedliska wsi o średniowiecznej.

Wykaz zabytków architektury i budownictwa

1. Zespół kościelny:

- a. Kościół parafialny p.w. Św. Jadwigi, mur., XIV w., ok. 1517, XIX/XX w., 1965 r.
Numer rejestru zabytków 1193 decyzja z dnia 14.12.1964 r.
- b. Cmentarz kościelny, parafialny — czynny
- c. Mur ogrodzenia cmentarza przykościelnego, mur.-kam., ok. 1500, 2 poł. XIX w XIX/XX w.
- d. Brama w ogrodzeniu, mur., k. XIX w.

2. Zespół szpitala zakonu Kawalerów Maltańskich:

- a. Szpital, nr 111, mur., ok. 1860-80 r. *Numer rejestru zabytków 1285/Wł decyzja z dnia 2.01.1990 r.*
- b. Kostnica, mur., ok. 1860-80.
- c. Budynek gospodarczy, mur., ok. 1860-80.
- d. Ogrodzenie klasztoru, mur.-żel., ok. 1860 r.
- e. Parkowe zagospodarowanie terenu, ok. 1860.

3. Zespół folwarku Dolnego Mokrzeszowa:

- a. Pałac, obecnie Szkoła Rolnicza, nr 111a, mur., XVII/XVIII, przeb. po poł. XIX, ok. 1960 r.
- b. Dom mieszkalny nr 111 b, obecnie Szkoła Rolnicza, mur., 2 poł. XIX w.
- c. Dom mieszkalny nr 111 c, obecnie Szkoła Rolnicza, mur., pocz. XX w.

- d. Dom mieszkalny nr 111 d, obecnie Szkoła Rolnicza, mur., pocz. XX w.
  - e. Budynek gospodarczy I, mur., k. XIX w.
  - f. Budynek gospodarczy II, mur., 2 poł. XIX w.
  - g. Budynek gospodarczy i stodoła, mur., 2 poł. XIX w.
  - h. Stodoła I, mur., 2 poł. XIX w.
  - i. Stodoła II, mur., 2 poł. XIX w.
  - j. Spichlerz, mur., 2 poł. XIX w.
4. Zespół folwarku Górnego Mokrzeszowa:
- a. Dwór obecnie dom mieszkalny nr 1, mur., XVII w., przebud. lata 60. XIX w.
  - b. Obora, mur., 1864 r.
  - c. Stodoła n, mur., ok. poł. XIX w.
5. Remiza strażacka, mur., ok. 1920 r.
6. Dom mieszkalny nr 5, mur., ok. poł. XIX w.
7. Dom mieszkalny nr 6, mur., 1 poł. XIX w.
8. Dom mieszkalny nr 11, mur., pocz. XX w.
9. Dom mieszkalny nr 17, mur., 1 poł. XIX w.
10. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 20, mur., ok. poł. XIX w.
11. Zespół mieszkalno-gospodarczy nr 22:
- a. Dom mieszkalno-gospodarczy, mur., 1 poł. XIX w.
  - b. Budynek inwentarski, mur., 1 poł. XIX w.
  - c. Budynek gospodarczy z bramą wjazdową, mur., 1 poł. XIX w.
12. Dom mieszkalny nr 23, mur., 2 poł. XIX w.
13. Dom mieszkalno-usługowy nr 29, mur., 1827 r.
14. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 33, mur., ok. poł. XIX w.
15. Dom mieszkalny nr 37, mur., k. XIX w.
16. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 40, mur., 1 poł. XIX w.
17. Dom mieszkalny nr 41, mur., 4 ćw. XIX w.
18. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 42, mur., 1 poł. XIX w.
- a. Obora, mur., 1 poł. XIX w.
19. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 43, mur., 1 poł. XIX w.
20. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 47, mur., 1851 r.
21. Zespół mieszkalno-gospodarczy:

- a. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 49, mur.-szach., 1 poł. XIX w.
  - b. Budynek gospodarczy I, mur., 1 poł. XIX w.
  - c. Budynek gospodarczy II, mur., 1 poł. XIX w.
- 22.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 63, mur., 1861 r., 1996 r.
- a. Budynek gospodarczy — bramny, mur.-szach., 1 poł. XIX w.
- 23.Dom mieszkalny nr 64, mur., ok. poł. XIX w.
- 24.Dom mieszkalny nr 67a, mur., 1871 r. (lipami obsadzone granice siedliska)
- 25.Dom mieszkalny nr 68, mur., 1 poł. XIX w.
- a. Budynek gospodarczy z bramą, mur., 1 poł. XIX w.
- 26.Dom mieszkalny nr 70, mur., 1 poł. XIX w.
- 27.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 74, mur., 1 poł. XIX w.
- a. Budynek gospodarczy z bramą, mur., 1 poł. XIX w.
- 28.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 78, mur., 1 poł. XIX w.
- 29.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 86, mur., 1 poł. XIX w.
- 30.Dom mieszkalny nr 91, mur., k. XIX w.
- 31.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 92, mur., 1 ćw. XIX w.
- 32.Dom mieszkalno-gospodarczy nr 93a, mur., 1 ćw. XIX w.
- 33.Zespół mieszkalno-gospodarczy:
- a. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 94, mur., 1 poł. XIX w.
  - b. Budynek gospodarczy I, mur., 1 poł. XIX w.
  - c. Budynek gospodarczy II, mur., ok. poł. XIX w.
  - d. Stodoła, mur., ok. poł. XIX w.
- 34.Dom mieszkalny nr 95, mur., ok. poł. XIX w.
- 35.Zespół mieszkalno-gospodarczy:
- a. Dom mieszkalno-gospodarczy nr 101, mur., 1 poł. XIX w.
  - b. Budynek gospodarczy, mur., 1 poł. XIX w.
  - c. Stodoła, mur., 1 poł. XIX w.
- 36.Dom mieszkalny nr 105, mur., 1 poł. XIX w.
- 37.Dom mieszkalny nr 106, mur., ok. poł. XIX w.
- 38.Dom mieszkalno-usługowy nr 114, mur., 2 poł. XIX w.
- 39.Dom mieszkalny nr 118, mur., ok. 1870 r.
- 40.Dom mieszkalny nr 121, mur., ok. poł. XIX w.

- 41 .Dom mieszkalny nr 126, mur., ok. poł. XIX w.
- 42.Dom mieszkalny nr 139, mur., 1 poł. XIX w.
- 43 .Zespół zabudowań wokół jeziora Zielonego (Daisy):
  - a. Dom myśliwski (ruina), mur.-kam., 4 ćw. XIX w., pocz. XX w.
  - b. Baszta, mur.-kam., 4 ćw. XIX w., pocz. XX w.
  - c. Wapiennik, mur.-kam., 4 ćw. XX w.
  - d. Mury oporowe, mur.-kam., pocz. XX w.

Stanowiska archeologiczne

Obszar AZP 85-22

- 92. Ślad osadnictwa chronologia: późne średniowiecze.
Stanowisko numer: 1/6. (dawniej Milikowice)

Obszar AZP 84-22

- 93. Osada, chronologia: okres nowożytny. Stanowisko numer: 1/23.
- 94. Ślad osadnictwa, chronologia: późne średniowiecze. Stanowisko numer: 2/24.

Obszar AZP 85-22

- 95. Ślad osadnictwa, chronologia: XF/-XYV wiek. Stanowisko numer: 5/12.
- 96. Ślad osadnictwa, chronologia: późne średniowiecze. Stanowisko numer: 1/5.
- 97. Osada, chronologia: późne średniowiecze. Stanowisko numer: 2/2.
- 98. Osada, chronologia: XIV-XVI wiek. Stanowisko numer: 3/3.
- 99. Ślad osadnictwa, chronologia: XTV-XVT wiek. Stanowisko numer: 4/4.

Zasoby gospodarcze i infrastruktura techniczna

Sieć kanalizacyjna

We wsi Mokrzeszów istnieje kanalizacja niepełna. Około 400 mieszkańców posiada podłączenie do sieci, oznacza to, że stopień skanalizowania wynosi ponad 36 %. Tam, gdzie kanalizacja nie występuje, ścieki odprowadzane są do szamb, rowów melioracyjnych, cieków wodnych. Problem z uzbrojeniem części obszaru spowodowane jest górskim charakterem terenu oraz słabym skanalizowaniem powiatu świdnickiego, które wynosi zaledwie 23,0 %. W ciągu najbliższych lat planuje się całkowite skanalizowanie opisywanego obszaru.

Sieć wodociągowa

Obszar Mokrzeszowa jest prawie całkowicie zwodociągowany. 1012 spośród 1103 mieszkańców jest podłączona do sieci, co stanowi ponad 90 % w stosunku do ogółu mieszkańców.

Gospodarka odpadami

Na terenie miejscowości około 95 % gospodarstw zawarło umowy na odbiór nieczystości stałych (niesegregowane odpady komunalne). Usługi w zakresie odbioru odpadów świadczą podmioty posiadające pozwolenie wydane przez Wójta Gminy Świdnica. Zaliczyć należy do nich Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z Świdnicy oraz Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z Żarowa. Od kilku lat na terenie całej Gminy Świdnica, w tym również w Mokrzeszowie prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. W miejscach ogólnie dostępnych (przystanki autobusowe, okolice sklepów) zlokalizowane są pojemniki do zbiórki opakowań typu PET oraz stłuczki szklanej. Na terenie Mokrzeszowa ustawionych jest 7 pojemników na opakowania PET oraz 7 na stłuczkę szklaną. W miejscach gdzie usytuowano przystanki autobusowe przewidziano również kosze uliczne na odpady komunalne. W celu zminimalizowania zjawiska, jakim są dzikie wysypiska Gmina ustawia pojemniki i odbiera odpady, które będą pochodzić z porządkowania miejscowości. Takie działania organizowane są średnio 2 razy do roku. Szacuje się, że w okresie wiosennym w Mokrzeszowie zachodzi konieczność odbioru i transportu na składowisko 2-3 sztuk kontenerów odpadów pochodzących z porządkowania wsi. Decyzję, co do konieczności zorganizowania zbiórki podejmuje sołtys wsi.

Elektroenergetyka

Obszar Mokrzeszowa zaopatrywany jest w energię elektryczną poprzez oddział Wałbrzych Koncernu Energetycznego S.A – EnergiaPro spółkę akcyjną we Wrocławiu. Oddział ten w pełni zabezpiecza dostawy energii elektrycznej dla wszystkich odbiorców przyłączonych do sieci na podstawie zawartych umów. Energia dostarczana jest systemem sieci napowietrznych średniego napięcia i poprzez stacje transformatorowe.

Gazownictwo

Przez obszar Mokrzeszowa przebiega gazociąg wysokopięny relacji Wałbrzych – Dzierżonów, który zaopatruje w gaz opisywaną miejscowość.

Sieć telefoniczna

Rejon Mokrzeszowa posiada połączenie telefoniczne, które obsługiwane jest przez Zakład Telekomunikacji Polskiej Obszar Wałbrzych. Współczynnik telefonizacji wynosił 226/1000 mieszkańców według danych na 2006 rok.

Gospodarka cieplna

Mokrzeszów nie posiada centralnego zaopatrzenia w ciepło. Budownictwo mieszkaniowe i usługowe posiada ogrzewanie piecowe i centralne ogrzewanie z kotłowni lokalnych.

Komunikacja zbiorowa

Obsługę w zakresie komunikacji zbiorowej wsi Mokrzeszów świadczą zarówno Państwowa Komunikacja Samochodowa jak i prywatni przewoźnicy. Istniejące połączenia komunikacyjne zaspokajają w pełni potrzeby mieszkańców.

Infrastruktura drogowa

Wieś Mokrzeszów jest skomunikowana z miastem Świdnica i innymi miejscowościami Gminy Świdnica. Przez miejscowość przebiega droga krajowa nr 35 relacji Wrocław - Wałbrzych, a komunikację z kolejnymi ośrodkami zapewnia droga powiatowa nr 2913D biegnąca do drogi wojewódzkiej nr 382, łącząca Mokrzeszów z Gminą Jaworzyna Śląska. Na terenie Mokrzeszowa występują drogi wewnętrzne, będących głównie w zarządzie Gminy

Świdnica.

Działalność gospodarcza

W Mokrzeszowie z racji jej rolniczego charakteru nie występują większe ośrodki przemysłowo-produkcyjne. Ogółem w systemie REGON (dane za 2008 rok) zarejestrowane były 44 podmioty gospodarcze, które wykazują duże zróżnicowanie pod względem prowadzonej działalności gospodarczej. Przeważają podmioty zajmujące się usługami ogólnobudowlanymi, sprzedają detaliczną (głównie żywności), ślusarstwem, transportem drogowym towarów pojazdami uniwersalnymi oraz sprzętaniem i czyszczeniem obiektów. Zestawienie podmiotów w podziale na PKD przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Ilość podmiotów ze względu na charakter prowadzonej działalności

LP	Charakter działalności wg opisu PKD	Ilość podmiotów
1	2	3
1.	Uprawa zbóż	2
2.	Działalność usługowa związana z leśnictwem	2
3.	Przetwarzanie i konserwowanie ryb i pozostałych produktów rybactwa	2
4.	Produkcja pieczywa	1
5.	Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	1
6.	Obróbka mechaniczna elementów metalowych	4
7.	Produkcja łożysk, kół zębatach, przekładni zębatach i elementów napędowych	1
8.	Produkcja aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej, z wyłączeniem działalności usługowej	1
9.	Działalność usługowa w zakresie wykańczania mebli	1
10.	Wykonanie pozostałych instalacji elektrycznych	1
11.	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	1
12.	Sprzedaż detaliczna pojazdów samochodowych	1
13.	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych	1
14.	Działalność agentów specjalizujących się w sprzedaży określonego towaru lub określonej grupy towarów, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
15.	Działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju	1
16.	Sprzedaż hurtowa zboża, nasion i pasz dla zwierząt	2
17.	Sprzedaż hurtowa paliw stałych, ciekłych, gazowych oraz produktów pochodnych	1
18.	Sprzedaż hurtowa materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	1
19.	Sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	2
20.	Sprzedaż detaliczna pozostała w niewyspecjalizowanych sklepach	1
21.	Wykonanie konstrukcji i pokryć dachowych	1
22.	Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych; roboty ziemne	1

23.	Produkcja wyrobów pozostała, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
24.	Sprzedaż detaliczna żywności i artykułów spożywczych prowadzona na straganach i targowiskach	2
25.	Sprzedaż detaliczna pozostałych towarów prowadzona na straganach i targowiskach	3
26.	Miejsca krótkotrwałego zakwaterowania pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane	1
27.	Działalność taksówek osobowych	2
28.	Transport drogowy towarów pojazdami uniwersalnymi	4
29.	Działalność pomocnicza i związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi	2
30.	Wynajem maszyn i urządzeń rolniczych	1
31.	Badania i analizy techniczne	1
32.	Działalność jednoosobowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą wyłącznie na rzecz jednego podmiotu	1
33.	Sprzątanie i czyszczenie obiektów	3
34.	Działalność związana z organizacją targów i wystaw	1
35.	Ochrona przeciwpożarowa	1
36.	Szkolnictwo podstawowe	1
37.	Szkolnictwo zasadnicze zawodowe	1
38.	Szkolnictwo średnie zawodowe	3
39.	Działalność edukacyjna Zespołów szkół w zakresie szkolnictwa zawodowego i technicznego	1
40.	Szkolnictwo policealne i pomaturalne	1
41.	Działalność pielęgniarek i położnych	1
42.	Działalność sanitarna i pokrewna	1
43.	Działalność organizacji religijnych	1
44.	Działalność pozostałych organizacji gdzie indziej niesklasyfikowana	2
LICZBA PODMIOTÓW OGÓLEM		44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

Silne strony

- duże zasoby przestrzennie, potencjalnie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe,
- utrzymujące się duże tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych,
- chęć angażowania się społeczności lokalnej w rozwój wsi,
- dobre warunki do prowadzenia działalności agroturystycznej,
- walory przyrodniczo-krajobrazowe, obszar Książańskiego Parku Krajobrazowy i Jezioro Daisy,
- bliskość ośrodków miejskich: Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych,
- korzystna struktura wiekowa ludności,
- wyraźnie wykształcony układ urbanistyczny o czytelnej strukturze funkcjonalno – przestrzennej,

Słabe strony

- zły stan obiektów i urządzeń z zakresu szeroko rozumianej infrastruktury społecznej, kulturalnej, pozwalających na integrację społeczności lokalnej i animację kultury; ograniczenie dostępu do kultury,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna, usługowa,
- znaczna dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych, wpływająca niekorzystnie na warunki bytowe mieszkańców oraz estetykę wsi,
- starzejący się system infrastruktury technicznej,
- występowanie znacznych obszarów wymagających „rewaloryzacji”,
- niewielki potencjał kapitałowy skupiony w rękach podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie wsi Mokrzeszów,
- brak dostępności do podstawowej opieki medycznej w miejscowości,
- problem z uzbrojeniem części obszaru spowodowany górskim charakterem terenu,

Szanse w otoczeniu

- wzrost aktywności mieszkańców,

- poprawa stanu obiektów infrastruktury: kultury, sportowej, transportu i ochrony środowiska,
- rozwój turystyki i agroturystyki,
- wzrost poziomu życia mieszkańców,
- dostępność środków UE i innych źródeł finansowania projektów lokalnych,
- udostępnienie nowych obszarów pod zabudowę mieszkaniową,
- rozwój rolnictwa ekologicznego,

Zagrożenia w otoczeniu

- kryzys finansowy i spowolnienie dynamiki wzrostu gospodarczego,
- niska świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- skomplikowane procedury pozyskiwania środków zewnętrznych do realizacji projektów,
- bariery administracyjne,
- odpływ młodych ludzi, emigracja zarobkowa.

5. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ MOKRZESZÓWA

Podczas prac nad planem odnowy miejscowości przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami, podczas których zostały określone potrzeby oraz zadania inwestycyjne na terenie wsi:

1. Remont świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie:

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa jakości życia mieszkańców miejscowości Mokrzeszów przez zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców wsi. Realizacja projektu umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich.

W ramach zadania wykonane zostaną prace budowlano-remontowe obejmujące następujące pomieszczenia:

- duża sala świetlicy,
- zaplecze kuchenne-socjalne,
- korytarz,
- WC,
- schody na I piętro

oraz roboty remontowo-budowlane zewnętrzne obejmujące remont dachu, wykonanie elewacji i przemurowanie kominów.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest społeczności wiejskiej, dla każdej z grup wiekowych. Wyremontowana infrastruktura, stanowiąc miejsce rekreacji i spotkań, będzie służyła lokalnej społeczności. Po wykonaniu prac będzie można organizować różnego rodzaju imprezy kulturalne oraz krzewiące rozwój fizyczny, podtrzymujące lokalne tradycje ludowe. Dzieci będą mogły spędzać wolny czas uczestnicząc w zajęciach świetlicy środowiskowej. Remont świetlicy wpłynie również na poprawę wizerunku miejscowości.

Koszt zadania: 230.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 93.000 zł
- EFRROW (LEADER): 137.000 zł

Lata realizacji: 2010

2. Wyposażenie świetlicy wiejskiej.

Cel zadania: Celem zadania jest stworzenie bazy do organizowania imprez kulturalnych ukierunkowanych na integrację społeczności lokalnej miejscowości Mokrzeszów.

W ramach przedsięwzięcia planuje się wyposażenie świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie w sprzęt kuchenny i zaplecza kuchennego, głównej sali świetlicy (stoły, krzesła), sprzęt multimedialny.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest społeczności wiejskiej, dla każdej z grup wiekowych. Projekt jest komplementarny z zadaniem „Remont świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie”. Jego realizacja rozszerzy i uatrakcyjni program kulturalny świetlicy wiejskiej.

Koszt zadania: 30.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 13.000 zł
- EFRROW (LEADER): 17.000 zł

Lata realizacji: 2011

3. Dokończenie zagospodarowania terenu przed świetlicą wiejską (mały parking wraz z odwodnieniem)

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury zewnętrznej w obrębie świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa osób korzystających z obiektu.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest społeczności wiejskiej. Wykonana infrastruktura, będzie służyła lokalnej społeczności. Podniesie atrakcyjność obiektu oraz udostępni miejsca parkingowe w jego obrębie, co z kolei podniesie poziom bezpieczeństwa w odniesieniu do ruchu drogowego. Projekt jest komplementarny z zadaniem „Remont świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie”.

Koszt zadania: 60.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 35.000 zł
- EFRROW (LEADER): 25.000 zł

Lata realizacji: 2012

4. Regulacja cieku Kotarba

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa bezpieczeństwa i ochrona dóbr mieszkańców wsi Mokrzeszów. W ramach zadania wykonana zostanie regulacja cieku, który w okresie wzmożonych opadów atmosferycznych oraz roztopów stanowi zagrożenie powodziowe dla gospodarstw zlokalizowanych w jego obrębie. Wyregulowane zostanie koryto potoku, odbudowane i wzmocnione skarpy, wybudowane mury oporowe i przebudowane przepusty.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest do wszystkich mieszkańców zagrożonych powodzią. Przebudowana infrastruktura, przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Koszt zadania: 3.000.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 1.000.000 zł

- budżet państwa: 2.000.000 zł

Lata realizacji: 2010-2012

5. Przebudowa i remonty dróg wewnętrznych

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury drogowej wsi Mokrzeszów. W ramach zadania planuje się wykonać nową nawierzchnię na drogach wewnętrznych. Wraz z nową nawierzchnią wykonane zostaną elementy odwodnienia korpusu drogowego.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest do wszystkich korzystających z połączeń drogowych do drogi powiatowej i drogi krajowej. Planowana do przebudowy infrastruktura drogowa, będzie stanowiła kluczowe połączenie z centrum wsi.

Koszt zadania: 500.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 500.000 zł

Lata realizacji: 2012-2014

6. Organizacja placu zabaw w Mokrzeszowie

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury rekreacyjnej przeznaczonej dla mieszkańców wsi Mokrzeszów. Przygotowanie placu zabaw dla najmłodszych mieszkańców miejscowości ma na celu zapewnienie przyjemnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego przez dzieci.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest głównie do dzieci z Mokrzeszowa. Realizacja projektu umożliwi organizowanie zabaw plenerowych oraz uatrakcyjni spędzanie czasu wolnego. W ramach projektu zakupione i ustawione zostaną urządzenia na placu zabaw oraz wykonanie zostanie ogrodzenie terenu.

Koszt zadania: 50.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 25.000 zł

- EFRROW: 25.000 zł

lata realizacji 2013- 2014

---

7. Wykonanie sieci przesyłowej wodociągowej do wsi Mokrzeszów

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury wodociągowej w Mokrzeszowie.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest do mieszkańców Mokrzeszowa. Dzięki realizacji projektu wszyscy mieszkańcy Mokrzeszowa zostaną podłączeni poprzez wodociąg tranzytowy do nowobudowanej stacji uzdatniania wody w Komorowie. Tak więc Mokrzeszów zostanie podłączony do dwóch niezależnych systemów wodociągowych, co w przypadku awarii jednego z nich nie pozbawi dostaw wody dla mieszkańców wsi.

Koszt zadania: 2.905.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 550.000 zł

- EFRR: 2.355.000 zł

Lata realizacji: 2011

8. Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Mokrzeszów.

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury ochrony środowiska w Mokrzeszowie oraz zapobieganie zanieczyszczeniom wód i gruntów.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest do mieszkańców Mokrzeszowa. Dzięki realizacji projektu wszyscy mieszkańcy Mokrzeszowa (głównie części „dolnej”) wyposażeni zostaną w zbiorczą kanalizację sanitarną. Ścieki kolektorem tłocznym kierowane będą na oczyszczalnię ścieków. Gospodarstwa wyposażone zostaną w niezbędną infrastrukturę kanalizacyjną.

Koszt zadania: 3.000.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 1.500.000 zł

- WFOŚiGW: 1.500.000 zł

Lata realizacji: 2015-2016

9. Rozwój aktywności lokalnej w oparciu o Zespół Ludowo-Estradowy MOKRZESZÓW oraz OSP

Cel zadania: Celem zadania jest stworzenie warunków do rozwoju lokalnej aktywności, ukierunkowanej na integrację społeczności lokalnej miejscowości Mokrzeszów oraz promocję produktu lokalnego poza granicami kraju.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest społeczności wiejskiej, dla każdej z grup wiekowych. Jego realizacja rozszerzy i uatrakcyjni program kulturalny dedykowany nie tylko dla mieszkańców Mokrzeszowa. W ramach przedsięwzięcia planuje się organizowanie imprez kulturalnych, wymianę kulturalną z partnerskimi zespołami między innymi z Francji oraz Bułgarii, zakup wyposażenia dla zespołu.

Koszt zadania: 75.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 32.000 zł

- EFRROW (LEADER): 43.000 zł

Lata realizacji: 2011-2016

10. Wykonanie oświetlenia drogowego

Cel zadania: Celem zadania jest poprawa infrastruktury drogowej wsi Mokrzeszów. W ramach zadania planuje się rozbudowę oświetlenia drogowego na terenie wsi.

Przeznaczenie: Projekt dedykowany jest do wszystkich (również pieszych) korzystających z połączeń drogowych i dróg dojazdowych do prywatnych posesji. Realizacji projektu wpłynie na poprawę bezpieczeństwa wszystkich korzystających z infrastruktury drogowej, szczególnie w relacji pieszy-kierujący pojazdem. Wykonanie nowego oświetlenia wpłynie również na poprawę wizerunku miejscowości.

Koszt zadania: 150.000 zł

Źródła finansowania:

- budżet gminy: 60.000 zł
- EFRROW (LEADER): 90.000 zł

Lata realizacji: 2011-2014

Harmonogram działań

Nazwa przedsięwzięcia	Lata realizacji						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Remont świetlicy wiejskiej w Mokrzeszowie	■						
Wyposażenie świetlicy wiejskiej		■					
Dokończenie zagospodarowania terenu przed świetlicą wiejską (mały parking wraz z odwodnieniem)			■				
Regulacja cieku Kotarba	■	■	■				
Przebudowa i remonty dróg wewnętrznych			■	■	■		
Organizacja placu zabaw w Mokrzeszowie				■	■		
Wykonanie sieci przesyłowej wodociągowej do wsi Mokrzeszów		■					
Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Mokrzeszów						■	■
Rozwój aktywności lokalnej w oparciu o Zespół Ludowo-Estradowy MOKRZESZÓW oraz OSP		■	■	■	■	■	■
Wykonanie oświetlenia drogowego		■	■	■	■		